

Llegenda del castell de Sant Esteve

Sant Martí de Centelles

Ubicació

Comarca: Osona
Lloc/Adreça: Antiga parròquia de Sant Martí de Centelles
Emplaçament Castell dels Centelles

Coordenades:

Latitud: 41.76964
Longitud: 2.20648
UTM Est (X): 434046
UTM Nord (Y): 4624504

Classificació

Número de fitxa 08224 - 95
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Tradició oral
Estil / època: Modern Contemporani
Segle XVIII-XIX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: No es massa coneguda
Protecció Inexistent
Accés Obert
Ús actual: Simbòlic
Titularitat Pública

Fitxes associades:

[Castell de Sant Martí de Centelles](#)
[Capella de Santa Maria del Castell](#)

Autoria de la fitxa Anna M. Gómez Bach
Data de registre de la fitxa: dj., 20/12/2001 - 01:00

Descripció

Com en molts altres castells, el Castell dels Centelles ha donat peu a multitud de llegendes, la majoria de caràcter enigmàtic i misteriós. Aquest conjunt de relats es poden agrupar en diferents llegendes. Una sobre l'origen del castell o el seu nom, una altra de força comuna és l'existència d'un túnel subterrani per poder fugir i una darrera és la gran capacitat per resistir els setges enemics.

La tradició popular relata que cap el segle VIII el castell de Sant Martí estava en mans dels sarraïns. Aquest període d'ocupació musulmana també el trobem present en molts altres castells com Sant Julià, Casserres, Samedà, Savellana, Brull, Cruïlles, Torroella, Sentfores, Orís, etc.

S'explica que després d'un llarg setge per part de les tropes cristianes dirigides per Ludovic Pius el castell encara resistia sota la dominació sarraïna i que va ser un humil pastor de la vila de Santa Coloma que va proposar lligar a les banyes de 50 bocs uns feixos de llenya. Aquests animals els van deixar anar de nit amb les teies o torxes enceses fent creure als musulmans que pujava una tropa molt nombrosa a atacar el castell. Els moros en veure aquella quantitat de teies es van ven espantar i van fugir. Des d'aquesta feta el lloc s'anomenà Centelles per recordar les cent teies que feren fugir els enemics.

Una altra versió de la llegenda assenyala que les posicions eren al revés. Els cristians ocupaven el castell i els musulmans atacaven. Els cinquanta bocs amb les seves cent banyes enceses, castell avall, varen fer foragitat els musulmans espantats.

Una altra llegenda explica que mentre els moros eren els amos del castell de Sant Martí, hi feren construir una mina o túnel que anava des del castell fins a Sant Martí d'Aiguafreda de Dalt, a l'altra banda de cinglera, per poder escapar-se en cas de perill. La llegenda de l'existència d'un túnel o passadís secret, també apareix en diferents moments històrics. En un dels casos s'explica que després d'un llarg setge al castell, ja en època moderna, els estadants del mateix obriren les portes als enemics amb plates de fruita i peix fresc. La tradició situa aquest túnel a la Casa del Moro.

Història

Són diverses les llegendes sobre el castell dels Centelles i tot i que se'n desconeix el seu origen i la seva gestació si que s'entreveu una voluntat popular d'interpretació i justificació d'uns fets conduïts per l'imaginari. La justificació del topònim (del visigot Suintila, les cent-teies...) o la búsqueda d'un antic origen (cambra del rei Moro, la presència dels reis francs). L'existència de cambres secretes i túnels subterranis també és molt comú en les explicacions de les restes arquitectòniques conservades d'un castell juntament amb la narració d'episodis bèl·lics o relats de cavalleries la majoria adscrits a l'època moderna, en un moment de justificació de les identitats de la comunitat. La primera referència històrica del Castell de Sant Martí és del segle IX on s'esmenta el castell de Sant Esteve a l'Acta de Consagració de l'església de Sant Martí del Congost, feta pel bisbe Gotmar de Vic al 898. El domini eminent del terme i del castell corresponia als comtes de Barcelona, documentant-se diverses famílies de castlans al llarg dels segles XII i XIII, la més important de les quals fou la Centelles. Amb tot els Centelles no apareixen com a senyors del castell fins el 1242 quan Bernat II de Centelles va fer un conveni amb Pere de Santa Eugènia sobre el Castell de Sant Esteve. A partir d'aquest moment la branca principal de la família Centelles exercí el domini jurisdiccional del castell. Les notícies documentals referents al castell aniran associades als esdeveniments familiars dels Centelles fins que a principis del segle XV, en una data incerta, els senyors de Centelles deixaren d'habitar el castell i traslladaren la seva residència a la vila de Santa Coloma de Vinyoles. El castell continuà essent habitat per una comunitat monàstica fins a ser reformat de nou a parir del 1465 quan el Joan II el Conestable de Portugal va disposar la seva reparació i l'ampliació de les fortificacions, acabant les obres la mateixa família Centelles. Durant la guerra de Successió el castell inicià la seva davallada, al 1809 les tropes del General Saint-Cyr volaren una part del castell i al 1827 es va produir un important

incendi que desplomà el pont que unia comunicava el castell. Durant les guerres carlines albergà un escamot d'observació i a finals del segle XIX traslladaren diverses peces de l'edifici a altres punts restant el castell abandonat i espoliat.

Bibliografia

CATALÀ, P. (1983). Llegendes de Castells Catalans. Dalmau Ed. Barcelona.

ROVIRA, J. (1997). "El Castell de Sant Martí" a La costa de Centelles. Programa de Festa Major d'Estiu. 1997. Ajuntament de Centelles. P. 55-56.

ROVIRÓ, X. (2000). 100 llegendes de la Plana de Vic. Ed. Farell. Sant Vicenç de Castellet. P. 27-28.